

Отже, всебічний розгляд колізійних питань сімейного (цивільного) права держав ЄС є особливо важливим у зв'язку зі стратегією приєднання України до даної спільноти, та обов'язкової адаптації законодавства до її вимог. Аналіз іноземного законодавства може, на нашу думку, служити, на основі порівняльно-правового методу, також і удосконаленню правового регулювання шлюбно-сімейного статусу іноземних громадян в Україні та підвищенню ефективності механізму їх правового захисту. Такі кроки є доцільними з точки зору демократизації та інтернаціоналізації українського суспільства і відповідають зобов'язанням України реформувати цивільне законодавство відповідно до стандартів європейських держав.

Література

1. Сімейний кодекс України: Закон від 10 січня 2002 р. № 2947–III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
2. Інформація Департаменту консульської служби МЗС України [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.mzs.gov.ua>
3. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23 червня 2005 р. №2709–IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 32. – Ст. 422.

УДК 347.4 (043.2)

Іваненко О. В., к.ю.н., доцент
Бистрицький Д. О., Ярошенко Я. О., студенти,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЯК ДВОСТРОННЯ УГОДА: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

В сучасних умовах зобов'язання є найважливішими елементами, які складають базу економічного обігу, оскільки саме через них та за їх допомогою відбувається переміщення усіх матеріальних благ. Головною особливістю всіх без винятку зобов'язань є те, що вони обов'язково повинні бути виконані, у випадку їх невиконання повинні застосовуватися заходи юридичної відповідальності, а у необхідних випадках передбачається можливість застосування заходів щодо забезпечення їх виконання. Саме належне виконання зобов'язань, відсутність зловживань та порушень закону при їх виконанні забезпечує своєчасне та належне переміщення усіх матеріальних благ. Отже, запорукою стабільного економічного обігу та впорядкованості всіх суспільних відносин, врегульованих зобов'язальним правом, є

розробленість проблем виконання зобов'язань, вирішення усіх спірних питань, що виникають при їх виконанні, і, нарешті, достатнє правове регулювання зазначених питань.

Як відомо, у римському праві виконання зобов'язання згідно договору купівлі-продажу відбувалося за допомогою звичаю, тобто передачею речі. В цьому контексті звичай розглядався як речовий договір [1, с. 109]. Виконання зобов'язання з передачі речі відносилось до речового договору, за яким передавалося речове право. Слід зазначити, що у римському праві розробленої концепції речового договору не існувало. Крім того, традиція за римським правом розглядалася як абстрактна угода попри те, що у цивільному обігу вона фактично такою не може бути.

Якщо припустити, що будь-яке виконання зобов'язання є двосторонньою угодою, то слід було б виділити цей договір з поміж так званих зобов'язальних договорів. Однак, на нашу думку, неможливим є цілковите сприйняття концепції речового договору, оскільки далеко не у всіх випадках виконання зобов'язання йдеться про перенесення правового титулу з боржника на кредитора, а у багатьох з них взагалі жодного титулу не переноситься, наприклад, надання певної послуги.

Виходячи з цього, видається вірним такий договір іменувати правоприпиняючим, головною метою якого є припинення зобов'язальних правовідносин сторін. Укладення такого договору передбачає припинення суб'єктивного права кредитора вимагати передачі обумовленого блага та припинення обов'язку боржника до такої передачі. Така ремісійна угода не тягне виникнення нового зобов'язання та нового обов'язку. Якщо виконання запропоновано та прийнято кредитором, але є неналежним, тоді має місце правоприпиняючий ефект: або зобов'язання припиняється повністю, але на його місці виникає нове охоронне правовідношення, наприклад, відшкодування збитків, сплата неустойки, правоохоронне відношення, або зобов'язання припиняється у частині (при частковому виконанні). В залежності від того, у чому саме полягало неналежне виконання, можливим є поєднання обох наслідків.

В контексті розгляду даного питання, слід зазначити, що одним із ключових принципів цивільного права взагалі та зобов'язального зокрема є принцип свободи договору. Оскільки на будь-які угоди поширюється дія даного принципу, то незалежно від того, до якої саме угоди відносити виконання зобов'язання – двосторонньої чи односторонньої, вона повинна підпадати під дію принципу свободи договору. Якщо говорити про угоду виконання, то даний принцип практично не діє, оскільки виконання обов'язку боржника та прийняття

належного виконання є обов'язковими. Іншими словами, сторони практично у всіх випадках зобов'язані здійснити угоду.

Попри те, що виконання є угодою (оскільки закон не містить жодних винятків для таких угод, і на них можуть поширюватися всі норми про недійсність угод), угода по виконанню зобов'язання сама по собі ніби не передбачає виконання. Тому потребуватиме модифікації правило обчислення позовної давності нікчемності дій по виконанню зобов'язання.

До речі, визнання договірної теорії виконання тягне за собою цілу низку практичних і теоретичних питань: якщо виконання є договором, то необхідно визначити, які норми закону про договір підлягають застосуванню у даному випадку. Так, якщо припустити, що з договору виконання виникають права і обов'язки, то виникає ризик опинитися у замкненому логічному колі: договір передбачає виконання, а виконання також є договором, який передбачає виконання, але й останній договір передбачає виконання, яке також є договором, який також передбачає виконання і таким чином до нескінченості. Але, парадоксальна на перший погляд пропозиція про те, що з договору виконання прав та обов'язків не виникає, і сам він не виконується дозволяє уникнути потрапляння у замкнене коло, але ставить питання про можливість віднесення такого договору до цивільно – правового, або він настільки втрачає своєї головні властивості, що вже перетворюється у щось інше, наприклад двосторонню угоду, яка не є договором. На наш погляд, дане, так зване, замкнене коло легко розривається через призму розгляду римського звичаю: речовий договір може слугувати для виконання зобов'язального договору, але сам підлягати виконанню не може. Таке розуміння впливає із його змісту: тут мається на увазі не очікування на отримання будь-чого, а володіння, – не тільки обіцянка, а дійсне, справжнє [2, с. 155].

Підводячи підсумок, пропонуємо розглядати виконання зобов'язання у вигляді вчинення дій як двосторонню правоприпиняючу (ремісійну) вторинну (допоміжну) реальну угоду особливого роду, яка спрямована на належне виконання зобов'язання і тягне припинення прав і обов'язків сторін зобов'язання по відношенню один до одного.

Література

1. Брагинский М. М. Договорное право. Книга первая: Общие положения / М. М. Брагинский, В. В. Витрянский – Изд. 2. – М.: Статут, 2006. – 764 с.
2. Хаскельберг Б. Л. Индивидуальное и родовое в гражданском праве. – 2-е изд. / Б. Л. Хаскельберг, В. В. Ровный – М.: Проспект, 2004. – 685 с.